

Handläggare: Doris Modig
Tfn: 508 14 520

Till
Enskede-Årsta stadsdelsnämnd

Funktionshinderombudsmannens årsrapport 2005

Förslag till beslut

Anmälan läggs till handlingarna.

Ulla Thorslund
Stadsdelsdirektör

Kristina Goldring
Chef, beställaravdelningen
äldre och funktionshindrade

Sammanfattning

Funktionshinderombudsmannen (FO) avger årligen en rapport till kommunstyrelsen med redovisning av årets verksamhet, belysning av brister och redogörelse för förbättringsarbete.

FO har i uppgift att bevaka stadens verksamheter och engagera sig i frågor som berör samtliga typer av funktionsnedsättningar i alla åldrar. Rådgivning har skett via telefonsamtal och per brev. Totalt har 822 telefonsamtal inkommit under 2005. Dessa har i huvudsak handlat om information, utbildning och samarbete. Det inkom 118 brev/skrivelser från allmänheten som i huvudsak berört myndighetsutövning och tillgänglighet.

FO anser att förbättringar måste ske för att stockholmare med funktionshinder ska få den delaktighet i samhällslivet som utlovas både i lagstiftning och av stadens handikappolitiska mål när det gäller tillgänglighet, kvalitet i myndighetsutövning och i verksamheter, planering och ombyggnad av bland annat särskilda boendeformer samt arbetsmarknad och fritid.

Ärendets beredning

Ärendet har utarbetats inom beställarvdelningen för äldre och funktionshindrade i samverkan med avdelningen förskola - skola.

Bakgrund

Funktionshinderombudsmannen (FO) avger årligen en rapport till kommunstyrelsen med redovisning av årets verksamhet, belysning av brister och redogörelse för förbättringsarbete.

FO har i uppgift att bevaka stadens verksamheter och engagera sig i frågor som berör samtliga typer av funktionsnedsättningar i alla åldrar.

Funktionshinderombudsmannens årsrapport i sammandrag

Rådgivning har skett via telefonsamtal och per brev. Totalt har 822 telefonsamtal inkommit under 2005. Dessa har i huvudsak handlat om information, utbildning och samarbete. Det inkom 118 brev/skrivelser från allmänheten som i huvudsak berört myndighetsutövning och tillgänglighet.

FO har deltagit i totalt 285 olika samarbets- och informationsmöten i huvudsak inom stadens förvaltningar. Kontakten med stadens bolag har ökat under 2005. Tillgänglighetsfrågor, arbetsformer med handikappråd och arbetet utifrån stadens handikappolitiska program har varit huvudfrågor i kontakterna med stadens förvaltningar och bolag.

FO har haft samarbetskontakter med andra myndigheter främst med Länsstyrelsen i Stockholms län och Försäkringskassans länsorganisation i Stockholms län.

Kommunstyrelsens fem övergripande inriktningsmål ska genomsyra alla stadens verksamheter. Samtliga av de övergripande inriktningsmålen innehåller åtgärder och uppdrag som har mer eller mindre viktiga handikappaspekter, vilket FO har belyst i sin rapport.

1. Förbättra välfärden och de kommunala verksamheterna

Budget för 2005 uppger att insatser behöver göras för att förstärka välfärden och utveckla kvaliteten inom vård, skola och omsorg samt att förebyggande åtgärder ska prioriteras. Kompetensförsörjningen ska säkras och kompetensutveckling erbjudas medarbetarna.

Enligt länsstyrelsens uppföljning är Stockholms stad en av de sämre i länet vad gäller individuella planer enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). FO anser att arbetsmetoder för individuell planering och dokumentation måste utvecklas samt mer kunskap om LSS inom äldreomsorgen och inom socialpsykiatrin.

De domar som inte har verkställts under året och de avslag som gjorts trots behov, handlar i huvudsak om bostad med särskild service för vuxna. Utbyggnadstakten av bostäder måste öka och svara mot behovet i staden. Systemet för förmedling av särskilda boenden behöver effektiviseras. En översyn av ansvar och organisation för genomförandegruppens arbete pågår. Allt fler unga med lindrig utvecklingsstörning eller med neuropsykiatriska funktionshinder framhåller behovet av en fristående särskilt anpassad bostad med tillgång till flexibelt och kompetent stödteam.

Myndighetsutövning och dokumentation

Revisorerna har uppmärksammat brister i genomförande och dokumentation av insatsen kontaktperson och daglig verksamhet. De anser att stadsdelsnämnderna behöver vidareutveckla sina uppföljningssystem för hur beslutade insatser genomförs. Det saknas också rutiner för kontroll av utförardokumentation. FO anser att fortlöpande kompetensutveckling i myndighetsutövning är nödvändig för lika behandling inom staden. Staden har under året påbörjat utbildningsinsatser i dokumentation och anmälningskyldighet.

Under år 2005 startade ett omfattande utvecklings- och kompetensutvecklingsarbete inom socialpsykiatrin i staden med stöd av både statliga projektmedel och medel från kompetensfonden. Socialtjänsten har påbörjat revidering av gällande riktlinjer ”Stadens insatser för personer med psykiska funktionshinder” och riktlinjer för utförardokumentation är framtagna. I staden finns 26 personliga ombud, förekomsten av personliga ombud har inneburit ökade möjligheter att ge stöd till den enskilde. Socialtjänstnämnden har föreslagit att staden ska förstärka uppföljningsarbetet inom stöd och service för personer med funktionsnedsättning genom att inrätta särskilda inspektörsfunktioner.

Vid ansvarsfördelning mellan handikappomsorg, individ- och familjeomsorg och socialpsykiatrin förekommer ofta oklarheter som FO anser angeläget att tydliggöra.

FO anser även att rapporteringsrutiner för funktionshinderombudsmannens och de förslagna inspektörernas arbete måste ses över och samordnas.

Pedagogiska verksamheter med funktionshinderspekter

Varje stadsdel ska erbjuda en icke-kommersiell träffpunkt för ungdomar och alla barn ska erbjudas någon form av verksamhet i närområdet.

Integrerande undervisnings- och tillsynsformer måste utvecklas och specialpedagogernas samordnande, handledande och konsultativa uppgift behöver stärkas anser FO.

Särskolan har mottagits positivt i stadsdelarna enligt stadsdelsnämndernas särskolesamordnare som påpekar att det finns ett behov av utvecklingsarbete inom olika undervisningsformer, samt utökat samarbete med LSS-handläggare och skolorna.

Enligt utbildningsförvaltningens utredning från år 2004 behövs en fördjupad samverkan mellan kommuner och habilitering angående habiliteringsinsatser i grundskola och grundsärskola.

FO anser att gemensam planering och samordning med landstingets habiliteringsverksamhet måste säkerställa stöd och habilitering för elever med nedsatt rörelseförmåga.

FO anser att utanförskap och kränkande behandling av elever med funktionsnedsättning måste uppmärksammas med konkreta åtgärder. En ny lag från april 2006 förbjuder diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever i förskola och skola.

Personal politik och kompetensutveckling

Kompetensförsörjningen ska säkras och kompetensutveckling erbjudas. Kompetensfonden i staden har haft i uppgift att bland annat höja kompetensen inom äldreomsorgen och service till personer med funktionsnedsättning. Nya arbetsmetoder, nya arbetssätt och samverkan har varit i focus. FO anser att kompetensutvecklingen måste samordnas för stadens medarbetare som ger stöd och service till personer med funktionsnedsättningar utifrån erfarenhet från Lys Kompa Funka – projektet. Kompetensutvecklingsprojektets effekter för brukarens vardag måste beaktas inför planeringen av fortsatta kompetensutvecklingsinsatser.

2. Bygga bostäder och utveckla Stockholm

Stockholms ambition att bli världens mest tillgängliga huvudstad ska mötas genom stadsbyggnadsnämndens ansvar för den fysiska miljöns utformning och detaljering.

Stockholms Stads Bostadsförmedling AB förmedlade totalt 263 nya tränings- och försökslägenheter under år 2005.

Myndigheters offentliga handlingar och beslutsunderlag som efterfrågas av medborgare ska produceras på de medier som berörda kan tillgodogöra sig informationen på. FO anser att tillgänglighetsfrågor måste beaktas i

långsiktiga framtidsplaner. Staden måste ställa krav på tillgänglighet vid markupplåtelse och vid exploateringsavtal. Nybyggnationen måste ske utifrån aktuella tillgänglighetskrav och efterlevnaden av byggreglerna i tillgänglighet måste kontrolleras. Kunskap om kommunikativ tillgänglighet måste öka ur demokratiaspekt bland annat i samband med utveckling av 24-timmarsmyndigheten och stadens webbplats.

Arbetsmarknadspolitik

Enligt budget 2005 ska mer effektiva arbetsmetoder utvecklas för att nå ökad sysselsättningsgrad bland dem som står långt från arbetsmarknaden. Enligt regeringens handlingsplan för handikappolitiken är målet att personer med funktionsnedsättning ska ha samma möjligheter som andra att delta i arbetslivet, hinder ska undanröjas. FO anser att stödinsatser som underlättar i övergång till arbetslivet måste utvecklas och kunskap om redan befintliga arbetsmarknadspolitiska stödinsatser för personer med funktionsnedsättningar måste öka. Staden som arbetsgivare måste bli mer aktiv i rekrytering av personer med funktionsnedsättningar som arbetstagare och praktikanter.

3. Göra Stockholm till en ekologiskt hållbar storstad

FO anser att utveckling av hantering av hushållsavfall och avfall i övrigt måste beakta funktionshinderaspekter. Stadens konsumentupplysning måste beakta behovet av tillgänglig konsumentupplysning till personer som kommunicerar via alternativa informationsmedier. Kunskap om begreppet ”Design för alla” vid produktion av varor och tjänster måste öka som konsumentpolitisk tillgänglighetsfråga.

4. Bryta segregation och fördjupa demokratin

Metoder ska utvecklas inom stadens alla verksamheter i syfte att synliggöra, motverka och bryta fördomar. FO anser att samverkansformer i stadens handikappråd behöver utvärderas. Demokratiframjande aktiviteter såsom ungdomsråd och parlament, hearingmöten och liknande måste beakta representation av barn och ungdom med funktionsnedsättning.

5. Ta ansvar för ekonomin

Stadsledningskontoret har inlett en översyn av verksamheter med särskilt omfattande kostnadsökningar, däribland stöd och service för personer med funktionsnedsättning. Ett nytt resursfördelningssystem för det så kallade fasta anslaget för stöd och service till personer med funktionsnedsättningar har genomförts från år 2005. En fortsatt översyn och utveckling av systemet pågår.

Ett centralt bedömningskansli har inrättats på socialtjänstförvaltningen. Kansliets främsta uppgift är att utarbeta bedömningsinstrument samt bedöma ersättningsnivåer för de LSS-beslut som berörs av de nya fördelningsprinciperna.

FO anser att stadens anvisningar för budgetarbete och verksamhetsuppföljning måste efterfråga adekvata redovisningar av handikappolitiska åtgärder för att verksamheten ska kunna följas på ett tillfredställande sätt. Tillhörigheten i uppgifter om insatser bland annat enligt rättighetslagen LSS måste säkerställas.

Förvaltningens synpunkter

I funktionshindermannens årsrapport anges inte, till skillnad mot i äldreombudsmannens årsrapport, antalet synpunkter som inkommit uppdelat per stadsdelsnämnd. Detta innebär att förvaltningen endast kan kommentera inkomna synpunkter mera övergripande.

Beställaravdelningen och utföraravdelningen samverkar dels genom olika möten och dels genom att bjuda in medarbetare från våra olika avdelningar till olika samverkansmöten med andra huvudmän som exempelvis försäkringskassan. I Enkede-Årsta finns handläggningen av insatser för personer under 65 år med funktionshinder, inom socialpsykiatri och äldreomsorgen organisatoriskt inom samma avdelning, beställaravdelningen. Detta innebär att tillgången till kunskap om LSS finns inom alla dessa verksamhetsområden. Det innebär även att oklarheter kring ansvarsfördelningen, som enligt funktionshinderombudsmannens årsrapport föreligger, är minimerade. Ansvarsfördelningen är mycket tydlig och den enskilde behöver inte hänvisas till olika avdelningar.

De domar som kommit in under år 2005 är alla verkställda.

Inom stadsdelens alla områden finns träffpunkter för alla ungdomar vid Årsta fritidsgård, Östberga fritidsgård, Träffpunkt Dalen, Café Stureby och Café Enskede.

Barn med funktionshinder deltar i hög grad tillsammans med ej funktionshindrade barn i gemensamma undervisningsgrupper, skolbarnomsorgsgrupper och barngrupper inom alla skolor och förskolor i stadsdelen. Skolorna och förskolorna arrangerar också gemensamma kulturevenemang, lov- och sommaraktiviteter. Nytorpsskolan och Skanskvarnsskolan bedriver, utifrån LSS-beslut, korttidstillsyn för barn över 12 år. Denna är integrerad med skolbarnsomsorgen.

Skanskvarnsskolan har en naturlig samverkan med landstingets habiliteringsenhet kring rörelsehindrade elever. Habiliteringsenheten finns inrymd i skolans lokaler vilket underlättar samverkan med skolan.

Skanskvarnsskolan genomförde under år 2003-2005 ett kompetensfundsprojekt i syfte att utveckla arbetsmiljön och arbetsförhållandena för skolans behandlings- och elevassistenter. Ett annat syfte med projektet var att bland assistenterna skapa en större förståelse för barnens villkor, under en sammanhållen skoldag, i samarbete med lärare och skolbarnsomsorgspersonal.

Inom stadens enhet "Skolstöd" på utbildningsförvaltningen finns specialpedagoger som erbjuder specialpedagogiskt stöd till grund- och särskoleelever med funktionshinder. Syftet med stödet är i första hand att vara ett komplement och kompetensstöd till skolornas personal i det pedagogiska arbetet med elever med funktionshinder. Skolorna och förskolorna använder sig vid behov av det stödet. Inom skolstöd finns också tre hörselpedagoger, som skolorna och förskolorna använder sig av. Elever/barn med hörselskador är integrerade i stadsdelens skolor/förskolor.

Alla skolor och förskolor sammanfattar sina handlingsplaner mot diskriminering och annan kränkande behandling till en likabehandlingsplan. Denna blir färdigställd under hösten. Stadsdelens ungdomslots, som ansvarar för ungdomsrådets verksamhet, arbetar aktivt för att få representation, från barn och ungdomar med funktionsnedsättning, i alla demokratifrämjande aktiviteter.

Enhetschefen för de dagliga verksamheterna ser över möjligheterna till att skapa praktikplatser inom olika arbetsplatser för arbetstagarna. Detta skulle kunna vara ett led i övergången till befintlig arbetsmarknad. Utfallet av detta ska utvärderas.

Handikapprådet i Enskede-Årsta samverkar med handikappråden i Vantör, Farsta och Skarpnäck. En mycket uppskattad, gemensam heldag med föreläsningar och information, för dessa råd och för råden ansvariga tjänstemän, genomfördes under hösten 2005. Denna heldag följs nu upp med ett gemensamt möte för råden under hösten.

Bilaga

Funktionshinderombudsmannens årsrapport 2005